

БЕЛОГУБОВА ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права

LEXLOCILAVORIS ЯК БАЗОВИЙ КОЛІЗІЙНИЙ ПРИНЦИП РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Стосовно трудових відносин, ускладнених іноземним елементом, використовуються різні колізійні принципи. До основних колізійних принципів, що застосовуються у трудових відносинах виступають: закон місця виконання роботи (*lexlocilavoris*); особистий закон наймача (*lexpersonalis* фізичної особи-наймача працівника або *lexsocietatis* юридичної особи); закон автономії волі (*lexvoluntatis*).

Законодавство і судова практика значної кількості держав виходять з того, що основною формулою прикріплення є закон місця виконання роботи (*lexlocilavoris*), і, отже, вибір права сторонами може бути практично виключений. Тому, для міжнародних трудових відносин найбільш поширеною у світі прив'язкою є *lexlocilavoris* [1, с. 54; 2, с. 133]. Даний колізійний принцип є основним у законах про міжнародне приватне право Австрії, Албанії, Угорщини, Іспанії, Канади, Ліхтенштейну, Румунії, Тунісу, Угорщини, Швейцарії.

Наприклад, угорський Закон «Про міжнародне приватне право» встановлює застосування до трудових правовідносин закону країни виконання роботи, якщо законодавством не передбачено іншого. Відповідно до ст. 121.(1) Федерального закону про міжнародне приватне право 1987 р. Швейцарії, до трудового договору застосовується право держави, у якій працівник зазвичай виконує свої трудові обов'язки. Відповідно до § 44 (1) Федерального закону Австрії 1978 р. «Про міжнародне приватне право», трудові договори регулюються згідно з правом тієї держави, в якій працівник звичайно виконує свою роботу. Аналогічний підхід використаний і в ст. 52 Закону України «Про міжнародне приватне право». У ряді випадків *lexlocilavoris* міститься в субсидіарній нормі, як наприклад в § 2. ст. 32 Закону Польщі «Про міжнародне приватне право» 1965 р., відповідно до якої, якщо сторони не мають місця проживання або місця знаходження в одній і тій же державі і не здійснили вибору права, застосовується право держави, у якій виконується робота, виконувалася або повинна була виконуватися.

У випадку множинності місць, де виконується робота, застосовним правом є національне право країни, в якій роботодавець має звичне місцезнаходження (принцип «закон країни роботодавця») – *lexpersonalis* фізичної особи-наймача працівника або *lexsocietatis* юридичної особи. Найбільш типовими випадками подібного роду виступають ситуації, коли виконувана робота обумовлена функціонуванням транспорту. Наприклад, у § 44 (2) Федерального закону Австрії 1978 р. «Про міжнародне приватне право» зазначено, що якщо працівник виконує свою

роботу в більш ніж одній державі або, якщо він не має звичного місця роботи, то є визначальним право тієї держави, в якій роботодавець має своє звичне місцез перебування. Згідно зі ст. 121. (2), Федерального закону «Про міжнародне приватне право» 1987 р. Швейцарії (2), якщо працівник виконує свої трудові обов'язки в декількох державах, до трудового договору застосовується право облаштування робочого місця або, за відсутності такого, право місця проживання або звичного перебування наймача.

У сфері регулювання міжнародної праці застосовуються й інші колізійні принципи. Так, застосовним правом може визнаватися право країни, де знаходиться підприємство, яке відрядило працівника за кордон для виконання трудового завдання («закон країни установи, яка відрядила працівника» – *lexlocidelegationis*), і переважно застосовується при виконанні роботи у декількох країнах, наприклад, у випадку з комівояжерами.

Особливості фактичного складу деяких видів трудових відносин обумовлюють закріплення у праві спеціальних, щодо *lexlocilaboris*, колізійних правил. До трудових відносин на міжнародному транспорті застосовним правом є право держави реєстрації транспортного засобу («закон місця реєстрації транспортного засобу» і «закон прапора судна»), зокрема, для осіб, які працюють на судах водного і повітряного транспорту, – *lexbanderae*.

Як зазначає Н.О. Хаустова, різноманіття ситуацій, що виникають при укладенні та виконанні трудових правовідносин, ускладнених іноземним елементом, в багатьох випадках не може бути вирішено на основі навіть самої детальної диференціації колізійних норм, і тому в законодавстві багатьох європейських країн використовується колізійне правило – «закон суду» [3, с. 37].

Законодавство України також містить колізійні норми для регулювання трудових відносин з іноземним елементом. Згідно зі ст. 52 Закону України «Про міжнародне приватне право», до трудових відносин застосовується право держави, у якій виконується робота, якщо інше не передбачено законом або міжнародним договором України. Таким чином, в якості права, що підлягає застосуванню, до трудових відносин, ускладнених іноземним елементом, дана стаття обирає право держави, у якій виконується робота (*lexlocilaboris*).

Як вказує В. В. Васильченко, зазначене правило корелює з положенням ст. 8 КЗпП України, відповідно до якої, трудові відносини громадян України [2, с. 133], які працюють за кордоном, регулюються законодавством держави, в якій здійснене працевлаштування (наймання) працівника, та міжнародними договорами України. На нашу думку, це не зовсім так, але ж у Законі мова йде про «право держави, у якій виконується робота», а у Кодексі – «регулюються законодавством держави, в якій здійснене працевлаштування (наймання) працівника». При цьому, відсутнє право працівника і роботодавця на вибір права, що застосовується до трудових відносин, а також існують певні протиріччя з положеннями Закону України «Про міжнародне приватне право».

Отже, колізійний метод займає важливе місце в регулюванні трудових відносин, ускладнених іноземним елементом. Колізійні норми щодо вибору права у міжнародних трудових відносинах входять до складу кодифікаційних актів у сфері конфліктного права. У міжнародному приватному трудовому праві відбуваються зміни в колізійному регулюванні трудових відносин з іноземним елементом, включаючи поширення колізійного регулювання, зміни співвідношення колізійних принципів, посилення процесів уніфікації колізійних норм. Слід зазначити про значну різноманітність застосовуваних колізійних прив'язок до розглянутих відносин, проте основною є закон місця виконання роботи (*lexlocilaboris*).

Список використаної літератури:

1. Довгерт А. С. Правовое регулирование международных трудовых отношений : учебное пособие. Киев: НМК ВО, 1992. 248 с.
2. Хаустова Н. А. Защита трудовых прав граждан в международном частном праве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2006. 190 с.
3. Васильченко В. В. Науково-практичний коментар закону України «Про міжнародне приватне право». Київ: Істина, 2007. 200 с.

Ключові слова: трудових відносин, ускладнених іноземним елементом, колізійні принципи, закон місця виконання роботи, *lexlocilaboris*.

Ключевые слова: трудовых отношений, осложненных иностранным элементом, коллизионные принципы, закон места выполнения работы, *lexlocilaboris*.

Key words: labor relations complicated by a foreign element, collisional principles, law of place of work, *lex loci laboris*.

ВОЙТОВИЧ ПАВЛО ПЕТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
доктор філософії в галузі права, професор МКА

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПРИЙНЯТИХ РІШЕНЬ

Зовнішня політика є загальним курсом держави на міжнародній арені. Вона являє собою певні офіційні дії, що формуються і імплементуються уповноваженими агентами суверенних держав, спрямовані на зовнішнє по відношенню до держави середовище.

Зовнішня політика завжди є результатом прийнятих рішень державами як головними акторами міжнародних відносин, та певними особами, які приймають ці рішення, знаходячись під впливом внутрішньодержавних та світових факторів, а також власного сприйняття міжнародного середовища.